Turkish Studies **Economics, Finance, Politics**

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1551-1566
DOI: 10.29228/TurkishStudies.40141
ISSN: 2667-5625
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 12.12.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 20.12.2019

📅 *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (13.12.2019)-Referee 2 (14.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

MEDYADAKİ KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE CİNAYET HABERLERİNİN BOŞANMIŞ KADINLAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: NİTEL BİR ARAŞTIRMA

*Aysel TEKGÖZ OBUZ**

ÖZ

Bu çalışmada boşanmış kadınların; boşanma sürecindeki bazı etmenlerin araştırılması, medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi ve bu haberlerin kendi boşanma sürecindeki etkisinin araştırılması amaçlanmıştır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden, derinlemesine görüşme tekniği tercih edilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma Eylül 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında Konya'da yaşayan 15 boşanmış kadın ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmadaki kadınların yaşları 26-48 arasında olmakta ve bu kadınlar farklı meslek gruplarında çalışmaktadır.

Araştırmada kadınların çoğunluğu boşanmaya kendilerinin karar verdiklerini ifade etmiştir. Boşanma nedeni genellikle; yakın sosyal çevre, ekonomik gerekçeler, ilgisizlik, iletişim eksikliği ve şiddet olarak gösterilmiştir. Çalışmadaki kadınların bir kısmı, yeniden evlenmeye olumlu baktıklarını belirtmişlerdir. Yine çalışmadaki kadınların çoğu, medyadaki kadın şiddeti ve kadın cinayeti hakkındaki haberleri olumsuz örnek olarak gördüklerini ve bunların boşanma sürecine olumsuz etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Evliliğinde şiddet gören kadınların, medyadaki olumsuz haberlerden daha fazla etkilendikleri görülmüştür. Çalışmada katılımcıların çoğu, şiddet ve cinayet haberlerinden dolayı güven problemleri yaşadıklarını ve bunun da ikinci bir evliliği olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Son olarak çalışmadaki katılımcı kadınlar, medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti hakkındaki haberlerin sunumu hakkında bazı önerilerde bulunmuşlardır. Kadınların öneri olarak; en çok yaptırımları yeterli olmadığını, cezaların artırılması gerektiğini, medyadaki bu haberlerin

* Arş. Gör., Hitit Üniversitesi, E-posta: ayseltekgoz@gmail.com.

yanında cezalarının da gündemde çokça tutulması gerektiği vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Boşanma, Kadın, Kadın Şiddeti ve Cinayeti

EVALUATION OF DIVORCED WOMEN'S OPINION ABOUT THE VIOLENCE AND MURDERORIES NEWS IN THE MEDIA: A QUALITATIVE RESEARCH

ABSTRACT

This study conducted with divorced women and this study is aimed to investigate some factors in the divorce process, to evaluate their views on violence and murder stories in the media, and to investigate the effect of these reports on their divorce process.

In this research, in-depth interview technique was used from qualitative research methods. Semi-structured interview form and personal information form were used. The research took place between September 2017 and May 2018 with 15 divorced women living in Konya. The ages of the women in this study are between 26 and 48 years old and they work in different works.

In the study, the majority of women stated that they had decided to divorce by their decision. The reason for the divorce is usually; the close social environment, economic reasons, lack of interest- communication and violence. Some of the women have a positive view of remarriage. Also, most women have stated that they see the news about women's violence and women's murder as negative examples and the news have a negative impact on their divorce process. Women who experienced violence in their marriage, more affected by negative media reports. Most of participants stressed that they had trust problems due to reports of violence and murder. And this had a negative impact on a second marriage. Finally, the women in the study made some suggestions for presenting media reports on female violence and murder. Women's suggestion is that; the most sanctions are not enough, punishments should be increased, in addition to this news in the media, the punishments should be kept on the agenda.

STRUCTURED ABSTRACT

This study is aimed to investigate some factors in the divorce process of divorced women, to evaluate their views on violence and murder stories in the media, and to investigate the effect of these reports on their divorce process.

In Turkey, the majority of violence is occurre against women. The Ministry of Justice stated that the murders of women increased by 1400% in the last 15 years (Cetin, 2015: 349). Day by day, we can see the news about violence against women and the murder of women. Especially recently, the issue has been raised a lot and almost every

day a new story of murder of women or violence against women is discussing in the media. Violence against women is both the cause and outcome of divorces in Turkey. The media plays a role in the increase or decrease of these events. Because these media reports are thought to cause pressure and fear at divorced women. For this reason, in this study, the impact of these reports on the women's own divorce process have been wondered. Looking at the literature on the subject, many studies on divorce were reached. But studies that examining the attitudes of divorced women about female violence and murders in the media are scarce. However, these women's views on the aforementioned news can be considered important.

In this research, in-depth interview technique was used from qualitative research methods. Semi-structured interview form and personal information form were used. The research took place between September 2017 and May 2018 with 15 divorced women living in Konya. The ages of the women in this study are between 26 and 48 years old and they work in different works (1 nurse, 4 teachers, 1 engineer, 3 housewives, 2 sales consultants, 1 service stewardess, 1 pharmaceutical representative, 1 hairdresser and 1 medical documentation secretary). The participants of this study are defined as K1, K2...K15. The interviews lasted approximately 45-60 minutes. The data obtained from the participants was recorded and then deciphered as it was with all the details. As a result of the deciphering, a coding was made to fit the purpose of the subject and the themes were determined. Later, these data were analyzed and interpreted.

As a result of this research, more than half of divorced women appear to marry voluntarily. Others got married for some family and economic reasons and had some problems in their marriage, especially emotional weakness. In this study, women stated that they had decided to divorce by their decision. The reason for the divorce is usually; the close social environment, economic reasons, lack of interest- communication and violence. Kayma-Güneş (2007: 21-28) found similar reasons in one of their studies. These are, respectively; inability to communicate, domestic violence, infidelity, incompatibilities with spouses' families, problems in sexual life, substance abuse, economic problems. Some of the women have a positive view of remarriage. Because they're thinking about loving again and not being alone. Women often consider violence to be a phenomenon directed at women by men. The majority of women in the study experienced many types of violence (sexual, psychological, economic), including physical violence. However, it is seen that they remain silent for their children. In Uçan (2007: 38)'s study similarly, most women were exposed to many forms of violence, especially physical, during the divorce process, and especially for their children they remain silent. Also, most women have stated that they see the news about women's violence and women's murder as negative examples and the news have a negative impact on their divorce process. Women who experienced violence in their marriage, more affected by negative media reports. Most participants believe that news in the media normalizes violence. The most focused topic is the incriminating media language for women in the media. Participants stated that they were very impressed by the events of Özgecan Aslan

and Münevver Karabulut, which were once on the agenda. Participants generally think that the media has an impact on divorce. Similar to the findings in this study, 58.7% of the participants in the study conducted by Dogan (2016) stated that the media was effective in the decision of the women to divorce. Most of participants stressed that they had trust problems due to reports of violence and murder. Some have accelerated the divorce process through such news. Because they feared being the subject of the terrible news they saw in the media, they considered divorce as a kind of salvation. And this had a negative impact on a second marriage.

Finally, the women in the study made some suggestions for presenting media reports on female violence and murder. Women's suggestion is that; the most sanctions are not enough, punishments should be increased, in addition to this news in the media, the punishments should be kept on the agenda.

Keywords: Media, Divorce, Women, Women's Violence and Murder

1. Giriş

Son zamanlarda Türkiye’de artan şiddet olaylarının büyük bir kısmını kadına yönelik şiddet oluşturmaktadır. Öyle ki Adalet Bakanlığı, son 15 yılda kadın cinayetlerinin %1400 arttığını belirtmiştir (Çetin, 2015: 349). Her ne kadar yasalarda kadın-erkek eşitliği gündeme gelse de gündelik hayatta durum farklı olmaktadır. Kadın şiddetin her türlüsüne maruz kalmakta, ezilmekte ve hakkı gasp edilmektedir. Böyle olunca da eşitlikten bahsetmek pek mümkün olmamaktadır.

Gün geçtikçe kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti haberleri ile daha fazla karşılaşmaktayız. Özellikle son zamanlarda konu çokça gündeme gelmekte ve hemen her gün medyada yeni bir kadın cinayeti ya da kadına yönelik şiddet öyküsü tartışılmaktadır. Kadın cinayetleri incelendiğinde ise çoğunlukla boşanma olgusu ile karşılaşmaktadır. Kadına yönelik şiddet, Türkiye’de hem boşanmaların nedeni hem de sonucunu oluşturabilmektedir. Özellikle bazı toplumsal gelişmelere bağlı olarak boşanma, küresel anlamda artan sosyal bir varoluşa dönüşmüştür. Geçmişe kıyasla bugün her toplumda boşanma artan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz, 2011: 47). Yasalar yoluyla kurulmuş olan evliliğin sonlanması (Günindi Ersöz, 2011: 252) ya da çiftlerin birbirlerine uyum sağlayamaması, anlaşmazlık yaşamaları, geçimsizlik gibi çeşitli sebepler neticesinde evlilik birliğini sonlandırması (Can ve Aksu, 2016: 889) şeklinde tanımlanan boşanmanın, çeşitli sebepleri olabilmektedir. Yapılan bazı araştırmalara göre belli başlı sebepler şu şekilde sıralanabilir: anlaşamama, eğitim düzeyi farkı, çocuk sahibi olunamaması, çiftlerin birbirine karşı tutumları, gelir durumu sorunları, sosyal yalnızlık, zina, şiddet, kişiler arasındaki kültür farkı, ekonomik özgürlük, karşılıklı saygısız davranışlar gibi (Yıldırım, 2004: 76).

Türkiye Boşanma Nedenleri Araştırması (2014)’na göre Türkiye’deki boşanma ile sonuçlanan evliliklerde yaşanan sorunlarda ilk beş sırada belirtilen sorunlar ise %56,6 ile şiddet, %54,4 ile alışkanlıklar, %53,2 ile yakın çevre, %46,6 ile duygusal ilişki, %45,1 ile de cinsel hayatta yaşanan sorunlar olmaktadır. Evliliğin devamlılığına bağlı olarak boşanma sebepleri de değişebilmektedir. Ancak özellikle kadına yönelik şiddet ya da aile içi şiddet başlarda idare edilirken, zamanla evlilik süresi boyunca düzelmez ise boşanma gerçekleşmektedir (Sucu, 2007: 41).

Türkiye’de yapılan çalışmalar göz önüne alındığında genel olarak boşanma nedenleri aile içi şiddet (fiziksel, psikolojik, ekonomik, cinsel) başta olmak üzere, ekonomik yoksunluk, kötü

alışkanlıklar, sadakatsizlik, aldatma, erken yaş evliliği, eğitsel ve kültürel farklılıklar, çiftlerarası uyum ve geçim sorunları şeklinde sıralanabilir (Aktaş, 2011: 27-30).

TÜİK (2016) verilerine göre en az bir kez boşanmış bireylere boşanma sebebi sorulduğunda, %50,9 oranında eşin sorumsuz ve ilgisiz davranması, %30,2 oranında eşin evin ekonomik geçimini sağlayamaması, %24,3 oranında eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması boşanma nedeni olarak gösterilmiştir. Cinsiyete göre boşanma sebepleri incelendiğinde ise kadınlarda; %61,5 sorumsuz ve ilgisiz davranma, %42,6 evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama, %36,4 dayak/kötü muamele, %24,6 eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması, %20,8 eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması boşanma sebebi olarak gösterilmiştir. Erkeklerde ise; %40,2 sorumsuz ve ilgisiz davranma, %24,5 eşin ailesinin aile içi ilişkilere karışması, %24,0 eşlerin ailelerine karşı saygısız davranması, %17,8 evin ekonomik olarak geçimini sağlayamama, %2,5 dayak/kötü muamele boşanma nedeni olarak belirtilmiştir.

Boşanma süreci her iki çift için zorlu olsa da kadınların daha fazla güçlüklerle karşılaştığı söylenebilir. Kimi geleneksel topluluklarda kadına atfedilen eş ve anne rolünün başarısızlıkla karşılaşması olarak değerlendirilen bu süreç, kadınlar açısından oldukça yıpratıcı olabilmektedir (Sancaklı, 2014: 14). Hala boşanmanın bir tabu olarak görüldüğü toplumlarda boşanan kadınlar olumsuz tavırlarla karşılaşabilmektedir. Gelişmiş toplumlarda dahi boşanmış kadınlara bakış açısı negatiftir. Mesela Amerika’da boşanmış kadınların evlilere göre daha zayıf oldukları iddia edilmektedir (Arıkan, 1996: 23-24). Bütün bu anlatılanlara bakıldığında boşanmış kadınların yaşadığı olumsuz davranışları kestirmek hiç de zor olmamaktadır. Bahsedildiği üzere en sık rastlanan sorun ise boşanma sonucu meydana gelen kadın şiddeti ve cinayeti sorunudur.

Çoğunlukla güç ve kaba söz kullanma biçiminde tanımlanan şiddet, bireysel ve toplumsal düzeyde farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır (Tutar, 2014: 101-102). Şiddet kavramı karmaşık bir yapıda olması da farklı türlerde ele alınması nedeniyledir. Yani şiddetin; fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik gibi farklı türleri bulunmaktadır (Bulut, 2008: 114). Ancak kadına yönelik şiddet genel olarak kadının yaşama hakkının, özgürlüğünün, ruhsal yapısının zarara uğraması şeklinde ifade edilebilir. Bunun uygulayıcısı da genel olarak “erkek” tir (Stewart ve Robinson, 1998: 83). Kadına karşı şiddet, çeşitli şekillerde ele alınsa da dünya çapında üzerinde durulması gereken önemli bir toplumsal problem olarak büyük bir hızla yayılmaya devam etmektedir (Ünaldı, 2012: 238-239).

Dünya’da 1970’lerden itibaren giderek daha çok önem kazanan şiddet problemi Türkiye’de anca 1980’lerin ortalarından dikkat çekmeye başlamıştır. Nitekim 17 Mayıs 1987’deki “Dayağa Hayır” yürüyüşü kadınların şiddete karşı ilk birlikte tepkisini simgeler (Dişsiz ve Hotun-Şahin, 2008: 53). Bu hareketten sonra da konunun, özellikle medyada kendine daha fazla yer bulmaya başladığı bir gerçektir. İşte bu noktada medyanın konuya yaklaşımı oldukça önemli olmaktadır. Zira kitleleri etkileme gücünü elinde bulundurduğu her geçen gün daha fazla düşünülmektedir.

Medya kitle iletişim araçları insanların davranışlarını, yaşam biçimleri ve alışkanlıklarını etkiler. Bireylerin, medyada gördüklerinden yalnızca o an etkilenmediklerini, daha sonrasında bunları bir şekilde, kişisel hayatlarına yansıttıkları tartışılmaktadır (Korkmaz ve Yeşil 2011: 113). Konu açısından bakıldığında, medya aracılığıyla, şiddet eyleminde yaşatılan mağduriyet-kurban olma durumu, kitlelere ulaşarak hayatlarını, düşüncelerini ve eylemlerini sorgulamasını sağlamaktadır (Serdar Tekeli, 2016: 133). Medyada şiddetin sunum şekli son derece önemlidir. 2010 yılında yapılan incelemeye göre kadınları konu alan haberlerin yüzde 70’inin cinayet, ölüm, tecavüz, taciz gibi şiddetin pek çok biçimini içermektedir (Köse, 2010: 401). Medyanın şiddeti “kabul edilebilir bir olgu olarak mı, yoksa hiç bir şekilde olumlu karşılanmayacak bir olgu olarak mı?” görülebileceğini nasıl yansıttığı önemli olmaktadır. Literatürde konu hakkında yapılan bazı çalışmalara bakıldığında, şiddet içeren haberlerin, özellikle erkeklerde şiddet davranışlarını artırdığı bildirilmiştir (Güleç vd.,2012: 120). Bu durum, insanların medyadan ve kullandığı üsluptan

etkilendikleri gerçeğini gündeme getirmektedir. Şiddet eylemlerinin başlıca nedeni medya olmasa da, medyanın kullandığı dil sebebiyle haberlerde görülen yaşanmışlıkların insanların şiddet olgusunu normalleştirmesine sebebiyet verebilmektedir (Gökulu ve Hosta, 2013: 1846). Bu düşünceyi daha ileri bir aşamaya taşıyan yargılar da mevcut olmaktadır. Örneğin; tüm kültürel yapılarda medyanın, şiddeti tetiklediğini ve özendirebildiğini ileri süren çalışmalara (Doğanay ve Kara, 2011: 80) da rastlanmaktadır. Çünkü medya, genellikle şiddet olaylarını çok sık bir şekilde haber yapmaktadır. Kadına yönelik şiddet haberlerinin basında ayrıntılı ve çokça yer alması, şiddetin normal karşılanmasına ve olağanlaşmasına, yani hayatta sıradan bir şekilde var olabilirliğine yönelik bir inanca yol açabilmektedir (Dursun, 2010: 19). Medya, kadınlara ilişkin şiddet haberlerini sunarken kadını, kendini koruyamayan, mağdur, ezik, zavallı gibi imajlar tanımlayarak onları; mağdur, kurban, öldürülen, dövülen, taciz edilen olarak göstermekte ve olayı magazinsel bir malzemeye dönüştürmektedir (Serdar Tekeli, 2016: 134).

Boşanma ve medyadaki şiddet-cinayet içerikli haberler de çoğu zaman birlikte verilebilmektedir. Boşanma, kimi zaman şiddeti ve cinayeti tetikleyen neden, kimi zaman da şiddet sonucunda meydana gelen bir olgu olabilmektedir. Bu haberlerin veriliş biçimi, kitleleri etkileme özelliği taşıyabilmektedir. Gazetelere haber olan kadın cinayetlerinin incelendiği bir çalışmada, kadın cinayetlerinin temel sebebi olarak kadının boşanması ya da boşanmak istemesi buna örnektir (Seven vd., 2015: 75). Burada asıl önemli olan ise boşanma sürecinde olan ya da boşanmış kadınların, medyadaki bu tarz haberleri nasıl algıladıklarıdır.

Medya, yaşanan bu olayların artmasında ya da azalmasında rol oynayan bir yapıdadır. Bu durumda kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri gibi toplumu etkileyen olayların medyadaki sunumu oldukça hassas ve bir o kadar da önemli hale gelmektedir. Medyadaki sunulan bu haberlerin sonucunda boşanmakta olan ya da boşanmış kadınlarda bir baskı ve korkuya sebep olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple çalışmada boşanmış kadınların; boşanma sürecindeki bazı etmenleri, medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri hakkındaki görüşleri ve bu haberlerin kendi boşanma sürecindeki etkisi merak edilmiştir. Ve bahsedilen sorulara cevap aranmıştır. Konu ile ilgili literatüre bakıldığında, boşanma ile ilgili birçok çalışmaya ulaşılrken; boşanmış kadınların medyadaki artan kadın şiddeti ve cinayetlerine yönelik tutumlarını inceleyen çalışmalar yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Ancak medyadaki haberler incelendiğinde artan kadın şiddeti ve cinayetlerinin başta gelen sebeplerinden birinin boşanmaların olduğu algısı, göz önüne alındığında bu kadınların bahsedilen haberler hakkındaki görüşleri önemli kabul edilebilir.

2. Yöntem

Boşanmış kadınların; boşanma sürecindeki bazı etmenleri, medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri hakkındaki görüşleri ve bu haberlerin kendi boşanma sürecindeki etkisini araştıran çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel araştırma olayların doğal ortamında, gerçeğe dayalı ve bütünsel bir şekilde izlenmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39). Katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Bu sayede katılımcıların olayları nasıl değerlendirdikleri ve onlara nasıl bir değer atfettikleri bizzat kendi anlatımlarıyla öğrenilmiş (Aykara, 2015: 46) ve yüz yüze görüşme yoluyla bilgiye ulaşma imkanı elde edilmiştir (Tekin, 2012: 102).

Araştırma Eylül 2017- Mayıs 2018 tarihleri arasında Konya’da merkez ilçelerde (Selçuklu, Meram ve Karatay) yaşayan 15 boşanmış kadın ile gerçekleşmiştir. Araştırmada görüşülen boşanmış kadınlara kartopu örneklemeyle ulaşılmıştır. Dolayısıyla çalışma grubuna ait birisi ile görüşülerek, onun yardımıyla ikinci kişiye, ikincinin yardımıyla üçüncüye gidilmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004: 30-45). Araştırmadaki kadınların yaşları 26-48 arasında değişmektedir. Araştırmadaki kadınlar farklı meslek gruplarında (1 hemşire, 4 öğretmen, 1 mühendis, 3 ev hanımı, 2 satış danışmanı, 1 servis hostesi, 1 ilaç mümessili, 1 kuaför ve 1 tıbbi dokümantasyon sekreteri) çalışmaktadır.

Kadınların yedisi çekişmeli, sekizi ise anlaşmalı şekilde boşanmıştır. Kadınların ortalama evlilik süresinin 10 yıl civarında olmaktadır. Katılımcılara açık uçlu soru sorularak, ayrıntılı bilgi elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan kadınlara evlilik hayatları ve boşanmalarına yönelik sorular, şiddet algısı ve şiddet deneyimine yönelik sorular, medyanın aile ve evlilik üzerindeki etkisi konusundaki düşüncelerine yönelik sorular, medyada artan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet içerikleri konusundaki düşüncelerine yönelik sorular ve medyada artan kadın cinayetleri ve kadına yönelik şiddet içeriklerinin kendisine, evliliğine, boşanma sürecine ve boşanma süreci sonrasındaki yaşamına etkisi ve bu konuda ne düşündüklerini keşfetmeye yönelik temalardan oluşan sorulara ve son olarak konu hakkında neler önerdiklerine yer verilmiştir. Görüşmeler yaklaşık olarak 45-60 dakika sürmüştür. Katılımcılardan elde edilen veriler kayıt altına alınmış ve daha sonra tüm detayları ile olduğu gibi deşifre edilmiştir. Deşifre sonucunda, konunun amacına uygun bir kodlama yapılmış ve temalar belirlenmiştir. Daha sonra ise bu veriler analiz edilerek yorumlanmıştır.

3. Bulgular

Bu başlık altında boşanma sürecindeki bazı etmenlerin araştırılması, medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi ve bu haberlerin kendi boşanma sürecindeki etkisinin araştırılması amaçlarından yola çıkarak, sorulan sorulardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bu bilgiler temelde 3 ana tema altında ele alınmıştır. Bunlar; boşanmış kadınların evlenme durumu, boşanma nedeni, şiddet deneyimleri, yeniden evliliğe bakışına ve medyanın evliliğe etkisine yönelik bilgileri içeren “boşanma sürecindeki etmenler”, “boşanmış kadınların medyadaki kadın şiddeti ve kadın cinayeti haberlerini değerlendirmeleri” ve “ bu haberlerin boşanma sürecine etkisi” şeklindedir. Katılımcılara ait kimlik bilgilerin verilmesi etik açıdan uygun olmadığından K1,K2...K15 şeklinde bir tanımlamaya gidilmiştir.

3.1. Boşanma Sürecindeki Etmenler

Bu tema altında boşanmış kadınlara, evlilik süreçlerinin oluşumu ve seyriyle ilgili sorular yöneltilmiştir. İnsanlar hayatları ile ilgili çok önemli kararlar alabilmektedir. Bu kararlardan biri hiç kuşkusuz evlilik kararıdır. Bireylerin yaşamlarının önemli bir bölümünü kaplayan evlilik süresi düşünüldüğünde, bu karar oldukça önemli bir hal almaktadır (Hamamcı vd., 2011: 34). Çalışmadaki kadınların büyük çoğunluğu kendi rızalarıyla evlenmeye karar verdiklerini ifade etmişlerdir. Çalışmada görücü usulüyle evlenen kadınlar, ilişkideki duygusal zayıflığa değinerek, bazı ailevi veya ekonomik gerekçeler dolayısıyla istedikleri kişilerle evlenemediklerini ve bu durumdan dolayı memnun olmadıklarını ifade etmiştir. Bunlardan görücü usulü evlendiğini belirten 30 yaşındaki kuaför ve anlaşmalı boşanan K11, “*Görücü usulü evlendim. Ben bir başkasını seviyordum hem de nasıl bir sevgi. Onunla ilişkimizin devamını getiremediğimiz için birazda babamın onu kabul etmemesi üzerine eski eşimle evlendirildim diyebilirim.*” şeklindeki ifadesiyle evlenirken kendi rızasının olmadığını ifade ettiği görülmüştür. Ancak mühendis olan 27 yaşındaki K2, “*Üniversite kantininde tanıştık. Aynı fakültedeydik... Zamanla arkadaşlığımız ilerledi... Üniversiteyi bitirince de evlendik.*” eşiyle evlenme konusunda ortak karar aldıklarını ve kendi rızalarının olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşe benzer şekilde K3, K7 ve K14 eşleriyle aynı okulda tanıştıklarını belirtmişlerdir. Özellikle çalışan kadınlar açısından bakıldığında, kendi rızasıyla evlenen kadınların, yukarıdaki örneğe benzer şekilde okulda tanışarak evlilik kararı aldıkları kişiyle evlendiklerini ya da çalışma ortamında tanıştıkları kişilerle evlenmeyi tercih ettikleri öğrenilmiştir.

Kadınların boşanma nedenlerine bakıldığında ise en çok bahsedilen boşanma nedenleri yakın çevrenin evliliğe etkisi ile ekonomik sıkıntılar ve şiddet olarak görülmektedir. Bu nedenleri alışkanlıklar, iletişimsizlik, sevgi ve saygının olmaması, farklı yaşam tarzı, ilgisizlik ve aldatılma takip etmektedir. Bazı boşanma nedenleri arasında seyrek olarak öne çıkanlar ise cinsel hayat, çalışma hayatı ve işsizlik olarak görülmektedir. Birine inat olarak evlendiğini belirten 2 çocuk annesi 48 yaşındaki K8, “*İlk seneler ilişkimiz çok iyiydi kızım doğduktan sonrada iyiydi ta ki onuncu seneye*

kadar gayet iyiydi onuncu seneden sonra yani onun hayatına başka biri girdikten sonra kâbus gibiydi.” eşi ile ilişkilerinin başlarda çok güzel olduğunu ancak eşinin onu aldatmaya başlamasından sonra ilişkilerinin kötüye gittiğini söylemiştir. Satış danışmanı ve lise mezunu olan 29 yaşındaki K7, “Eski kocam, babasının bulduğu bir işte çalışmaya başladı. Benim çok ısrar etmeme rağmen çalışmama izin vermedi. Tabi bu durum yani bizi maddi açıdan çok zorladı. Hem benim ailemden hem de onun ailesinden parasal destek almak zorunda kaldık. Bu durumumuza rağmen o babasının bin bir emekle bulduğu işten ayrıldı. Bu durum evliliğimizde büyük sorunlar oluşturmaya başladı. Her gün kavga eder olmuştuk. Onun ailesi de bize para verdiği için bizim evimize karışmaya başladılar.” evliliklerinde maddi açıdan sıkıntılar yaşadıklarını ayrıca kocasını bu durumu düzeltmek için çalışmak istemesine izin vermediğini ifade ederken, bu durumun aralarında tartışmalara neden olduğunu ve eşinin ailesinin maddi destek sağlamalarından dolayı evliliklerine karışmaya başladığını söylemektedir. Benzer şekilde maddi sıkıntılar yaşadığından bahseden hemşire olan ve çekişmeli şekilde boşanan 43 yaşındaki K1, “Hani tamamen at yarışı bağımlısıydı bütün aşkı oydu. Yani aldığım kazandığım parayı bile kendim harcayamadım ki. 14 yıl boyunca böyle borçlar harçlar, banka hacizleri şunlar bunlar... Artık yeter dedim...” ayrıca eşinin alışkanlıklarının da ilişkilerini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. K2, K4, K7 ve K12 de evliliklerinde maddi sıkıntılar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. 1 çocuk sahibi ve ortaokul mezunu olan 30 yaşındaki K11, “Tamamıyla sevgisizlik adı altında gerçekleştirilen ihanet ve sevgisizlik vardı. Ben eşimi sevemedim bir türlü” diyerek kendisinin eşini sevemediğini ve eşler arasındaki sevginin yokluğundan dolayı ilişkilerinin sıkıntılı olduğunu ifade etmiştir. Romantik ilişkilerde ve evlilikte her ne kadar bireylerin birbirleri ile uyumlu olmaları beklense de kararlarda ve davranışlarda çatışma yaşanma olasılığı her daim olabilmektedir (Yavuzer, 2014). Yapılan görüşmeler, boşanmış kadınların çoğunun evlendikten sonra eşleri ile ilişkilerinin farklı sebeplerden dolayı olumsuz sürdürüldüğünü işaret etmektedir. Sıkça bahsedilen sebepler şunlardır: Aldatılma, iletişimsizlik, çevrenin etkisi, maddi sıkıntılar, alışkanlıklar ve eşlerden birinin ilgisizliği olarak görülmektedir.

Yine lise mezunu ve çekişmeli boşanma süreci yaşayan 36 yaşındaki K9, “Eve gelir gelmez bilgisayarın başına oturuyor. Ve saatlerce orda vakit geçiriyordu hafta içi, hafta sonu. Aile içi iletişim sıfır. Sadece yemek yemek için bizimle masaya oturuyor. Ve sadece benim adımları çay saatlerinde anıyordu. Böyle bu şekilde bir evliliğin devam etmemesi gerektiği düşündüğüm için boşanmaya karar verdim.” şeklindeki ifadesiyle eşinin bilgisayar bağımlılığından dolayı aralarında iletişim kuramadıklarını ve bu şekilde bir evlilik istemediğinden boşanmaya karar verdiğini ifade etmiştir. Öğretmen olan anlaşmalı olarak boşanan 35 yaşındaki K13, “Gerçekten farklı dünyaların insanıydık. Yani benim doğrularım onun için önemsizdi. Onun saçma sapan ritüel doğruları da bana saçma ve ağır geliyordu. Bizim ortak noktamız çok yokmuş. Çok iyi anlaşıyorlardık yani öyle söyleyebilirim. Birazcık da onun ben merhametsizliğini ve bencilliğini boşanma sebebi olarak görüyorum. Ben daha aileme hani hoşça kal diyebilmiş bir bireydim, o diyememişti. Boşanmış bir ailenin çocuğuydu. Ve o yüzden de hani geçmişten getirdiği psikolojik sıkıntıları da vardı. Ve onlar evliliğimizin bitmesini kolaylaştırdı.” şeklindeki yorumuyla eşi ile ortak bir nokta bulamadıklarını ve iyi anlaşamadıklarını söylemiş. Ayrıca bencil olduğunu ve ailesinden gelen psikolojik sorunlarının olmasından dolayı boşanmaya karar verdiğini ifade etmiştir. Görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda boşanma ile ilgili süreç boyunca evlilikte yaşanan sorunların, önemi ne olursa olsun, hemen boşanmaya yol açmadığı görülmektedir. Ancak evlilikte yaşanan sorunların üst üste binmesi ve çözülememesi nedeniyle boşanmanın gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Ayrıca görüşülen kadınların çoğunun yeniden evlilik hakkında olumlu düşündüğü görülmektedir. Bu kişiler yeniden sevmeyi isteme, yalnız kalmayı tercih etmeme nedeniyle tekrar evliliğe olumlu bakmaktadırlar. Bunlardan biri olarak makine mühendisi, hiç çocuğu olmayan 27 yaşındaki K2, “Şu anda her şey daha çok yeni. Tabi ki önümüzde çok uzunca bi yol var. Yalnız olmayı düşünmüyorum kesinlikle. Evliliğim kötü gitti diye tamamen kapılarımı kapatmadım. Ama şu anda

daha çok yeni Şu an için düşünmüyorum. Ama ileriki yıllarda neden olmasın ki?” şuan yeniden evlenmek için erken olduğunu düşündüğünü, ama yalnız olmayı düşünmediğini ve ilerleyen zamanlarda yeniden evlenebileceğini ifade etmiştir.

Kadınların şiddet deneyimlerine bakıldığında; görüşmelerden elde edilen bilgiler doğrultusunda şiddetin kadınlarda genel olarak kadına yönelik şiddeti çağrıştırdığı, erkek tarafından uygulanan şiddeti ifade ettiği ve farklı türlerinin (fiziksel, ekonomik, psikolojik) de gerçekleştiği görülmektedir. Öte yandan kadınlar tarafından bunun kötü bir olgu olarak görüldüğü ve şiddetin özgürlüğü kısıtlayan ve ürküten bir yönünün olduğuna değinilmiştir. Ayrıca kadınlardan bir kısmı fiziksel şiddete maruz kaldığını belirtmiş ve bu durum karşısında çevreye karşı çekindikleri ve çocukların etkilenmemesi için sessiz kaldıklarını ifade etmiştir. Bazı kadınların ise; ataerkil toplum yapısından dolayı toplum tarafından fiziksel şiddetin olağan bir durum olarak değerlendirilmesi dikkat çekmiştir. Bahsedilen açıklamalara ait bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir: ilk olarak ilkökul mezunu ev hanımı 41 yaşındaki K10, “Şiddet benim için evliliğimin bitmesini kara günlerimi iğrenç günlerimi hatırlatıyor. Neden sustuğumu neden sesimi duyurmak için çabalamadığımı neden daha önce evliliği bitirmek için adım dahi atmadığımı düşünüyorum. Şiddet bunları ifade ediyor bana kara günler kötü anılar olmaması gerekenler ve ertelenmiş keşke bu kadar ertelemeseydim o kötü günlerime artık kötü günler katmasaydım.” şeklindeki ifadesiyle şiddetin kendisine yaşadığı kötü günleri ve bu duruma bu kadar uzun süre sessiz kaldığı için pişmanlıklarını hatırlattığını belirttiği görülmektedir. İlkokul mezunu ev hanımı 2 çocuk annesi olan 34 yaşındaki K5 de, “Şiddet diyince benim aklıma genelde karısını döven koca aklıma geliyor. Ben dâhil çevremde birçok şiddete uğramış kadın bulunuyor. Şiddet diyince tokat, tekme, zorla parasını elinden alma gibi o tarz şeyler geliyor aklıma.” kadına uygulanan şiddetin aklına geldiğini ifade etmiştir. Yine İlkokul mezunu 3 çocuk annesi ev hanımı olan 41 yaşındaki K10, “Şiddet gördüğüm bir dönem oldu. Evliliğim başlangıcı dışında şiddet görmediğim gün çok azdır herhalde öyle düşünüyorum. Tabi en kötüsünü eşim yaşattı çocuklarımın gözü önünde kaç kez hırpalandım, dövüldüm. Eşimin bana yaşatamadığı bir şiddet türü yok sanırım fiziksel, psikolojik ve cinsel anlamda da her türlü şiddeti yaşadım. Şiddetin benim hayatımdaki yeri çok kötü ve bu izler unutulmayacak büyük ihtimal hayatımın sonuna kadar hep benimle gelecek diye düşünüyorum.” eşinden her türlü şiddete maruz kaldığını yine eşi tarafından dövüldüğünü ve bu durumun kendisini hayatı boyunca etkileyeceğini ifade etmiştir.

Öğretmen ve 3 çocuk annesi 17 yıl evli kalan 46 yaşındaki K4 ise, “...daha çok psikolojik şiddet uyguluyordu eve girdiği andan itibaren işte kıyafet olarak eleştirmeler lafla sözle eleştirmeler, aşağılama, hor görme gibi birçok şeylerle sizin kendinizi küçük görmenize neden oluyordu. Herkesin karşısında dimdik duran herkese gerçekten güçlü bir imaj yaratıp güçlü bir kadın olduğunuzu göstermenize rağmen evin içerisinde o kişiye karşı hiçbir şekilde sesinizi çıkartamıyorsunuz.” şeklindeki ifadesiyle psikolojik şiddete dikkat çekerek, psikolojik şiddetin üzerindeki etkisinden dolayı kendini küçük gördüğünü ve eşine sesini çıkaramadığını belirtmiştir.

Yapılan görüşmeler sonucunda kadınların medyanın aileye ve evlilik birliğine daha çok olumsuz etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Genel olarak aile bireylerini olumsuz olarak yönlendirdiği ve aile içinde iletişimi engellediğinden bahsedilmiştir. Örneğin; 2 çocuk annesi 14 yıl evli kalan çekişmeli olarak boşanan K14. “Bence negatif etkileri daha fazla... Başka şeylerde olumlu etkileri olabilir mesela bilinçlendirmede, eğitimde şunda bunda ama doğru kullanılırsa Ailem üzerinde ise yani aramızdaki iletişimi engelliyor evde herkes televizyonla telefonla sanal bir dünyada yaşıyor aile içinde paylaşılan şey çok az ilişkiyi koparıyor özellikle çocuklarımda cep telefon ve bilgisayar bağımlılığı fazla olduğunu düşünüyorum” şeklindeki ifadesiyle medyanın iletişimi olumsuz etkilediğini, ailede yalnızlığa sebebiyet verdiğini ve teknoloji bağımlılığı gibi olumsuz sonuçlar doğurabileceğini gündeme getirmiştir. Medyanın etkisi nedeniyle boşanmaya sıcak baktığını belirten 2 yıl evli kalan ve anlaşmalı olarak boşanan K6, “Sonuçta insanlar anlaşılmazlarsa boşanmak zorundalar. Sürekli boşanma haberlerinin de insanların evliliklerinin kısa sürmelerine sebep

olduğunu düşünüyorum. Mesela ünlülerin güya en ufak şeyden dolayı boşandıklarını yansıttıyor medya. Toplumda da bunlar bile bu sebepten dolayı boşandıysa ben neden daha fazla çekeyim gibi bir düşüncenin oluşabileceğini düşünüyorum.” diyerek medyanın evlilikleri kısalttığını düşündüğünü ve insanların medyada gördükleri boşanma olaylarını örnek alıp bunu normalleştirebilir bir durum olarak değerlendirebileceğine dikkat çekmiştir. Genel olarak yapılan görüşmeler sonucunda kadınların medyanın boşanmaya etkisinin olduğunu söyledikleri görülmektedir. Kadınların bahsettiği etkiler genel olarak aile içi iletişimin kopmasına neden olması, insanların medyadaki olayları örnek olarak alabilecekleri ve medyada ki haberlerin insanları olumsuz etkilemesi olarak görülmektedir. Bu haberlerden kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri kadınları ürküttüğü gibi bazı kadınların tedirgin olmasına ve eski eşlerinin böyle bir şey yapıp yapmayacaklarının akıllarına geldiğinden bahsettikleri görülmektedir.

3.2. Medyadaki Kadın Şiddeti ve Kadın Cinayeti Haberlerini Değerlendirmeleri

Kadın Cinayetleri Platformu’nun yayınladığı Kadın Cinayetleri Eylem Araştırması (2015) medya analizine göre; medyada yer alan kadın cinayetlerinin %60’ı “3. Sayfa Haberi” olarak verilmekte iken sayısı ve konumu itibarıyla bu vakaların yeterince görünür olmadığı belirtilmiştir. Sunulan haberler çoğunlukla cinayet/olay odaklı olup, kadın cinayetlerinin sıradan, normal hatta meşru olduğu mesajı vermektedirler. Medyada kadın şiddeti ve cinayet haberlerinin yayınlaması hakkında görüşme yapılan 15 kişiden 9’u bu yayınlanan içeriğin toplum ve özellikle kadınlar üzerinde olumsuz etkileri olduğunu belirtirken 2 kişi ise olumsuz etkilerinin yanında olumlu etkileri de olduğunu belirtmiştir. Geri kalan 4 kişi ise konu hakkında yorum yapmamıştır.

Medyanın etkisini olumsuz olarak değerlendirme nedenlerinden biri; medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti içeriklerinin “Şiddeti Normalleştirme” şeklindeki görüştür. K3, “*Medya kadına yönelik şiddet haberlerinin normalleşmesini, özellikle de kadın cinayetlerinin sıradanlaşmasını sağlıyor.*” K3 diyerek kadın cinayetlerinin sıradanlaşması, olağanlaşmasını vurgulamıştır. K5 ise “*Medya kadına olan şiddeti her zaman olan bir şeymiş gibi haber etmesi beni rahatsız ediyor.*” diyerek bu kadın şiddeti ve cinayetlerinin normalleştirilmesinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. İlgi çekici bir diğer ifade ise, K7’ye ait olup şu şekildedir: “*...Ama son zamanlarda bu olaylar da çok arttı. Her yerde karşımıza çıkıyor. Onları gördükçe şükreder olduk halimize.*” Katılımcının kadına yönelik şiddeti olağanlaştırma şekline bakıldığında, şiddet görmeyen görüşmeci kendisinin şiddet görmeme durumunu “şükretme” sebebi olarak görmektedir. Kadın şiddeti ve cinayetleri toplumda o kadar normalleşmiş ve sıradanlaşmış durumda olmasının bir başka örneği olan bu ifade toplumun yapısını özetler niteliktedir. Anormal olan şiddet olaylarının normal bir görünüme sahip olmasından dolayı, normal olan şiddet görmeme durumu olağanüstü bir durummuş gibi algılanmaya başlamıştır. Artık bireylerde toplumdaki şiddeti kabul etme durumu yaygınlaşırken, bu şiddet konusunda yapılması gerekenlerden çok, bireysel olarak şiddete maruz kalmama isteği ön plana çıkmaktadır.

Görüşmecilerin cevapları dâhilinde oluşturulan temalardan biri de “Olumsuz Örnek Olma/Özendirici Etki” temasıdır. Medyanın topluma şiddeti özendirici ve teşvik edici etkisinin bulunması, kadına yönelik şiddet ve kadın cinayeti içeriklerinin medyada yayınlanmasının olumsuz sonuçlarından bir diğeridir. Özellikle görsel medyada şiddet uygulayanları rol model alma davranışı sık sık gözlenmektedir. Yine benzer yorumlardan olan K11 ve K14 te sırasıyla, “*Kadına yönelik şiddeti tasvip etmiyorum ama durduk yere mi oluyor bunlar o konuda kararsızım. Açıkçası şiddet haberlerinin insanı şiddete teşvik ettiğini düşünüyorum...*” ve “*...Yani öyle bir sunuluyor ki suç işlemeye özendiriyor.*” Görüşmecilerden K2, “*Artık insanlar medyada gördüklerini de yapmaya başladılar. Bi şekilde çok kötü bir etkiye sahip, onları görmek de belki ne derler, alışıyoruz bu haberlere. Daha kötü.*” diyerek medyada yayınlanan olayların kadın şiddeti ve cinayetlerinde örnek alınan davranışlar olduğunu ifade etmiştir.

Yine medyanın kadına yönelik şiddet içeriklerini sunarken kullandığı üslup şiddete maruz kalan kadınlar tarafından önem arz etmektedir. Medyada kullanılan eril dil sonucu kadınları suçlayıcı haberlere ve içeriklere sık sık rastlanmaktadır. Kadınların şiddeti hak ettikleri tarzında yorumlanabilecek ifadeler medyada çoğunlukla yer almaktadır. Böylelikle medya kullandığı olumsuz dil ile kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetlerinde, şiddet ve cinayetleri meşrulaştıran bir algı yaratmaktadır. Bu konu hakkında K6, “Öncelikle bence haberlere dikkat edilmeli diye düşünüyorum. Sanki hep kadın suçlu gibi gösteriyorlar. Sanki bunu hak etmiş gibi. Bunlara sinir oluyorum ben biraz. Hani medya nasıl gösterirse toplum da öyle düşünüyor. Yani bakış açıları değişiyor.” ifadesiyle medyada sunulan kadına yönelik şiddet içeriklerinde kadınların herhangi bir nedenle şiddeti hak ettiği, medyanın şiddeti meşrulaştırmasını eleştirmiştir. Görüşmeciler tarafından medyada yayınlanan kadın şiddeti ve cinayeti içerikleri konusunda yapılan olumlu değerlendirmeler olarak ise medyanın bu konuda farkındalık ve bilinç oluşturmaya gelmektedir. Görüşmecilerden K13, “...Pozitif olan kısmı buna maruz olan insanlar ne yapacağını biliyorlar artık. Yani bir kadın şiddete uğradığında nereye başvuracağını, nasıl mücadele edeceğini az çok, hiçbir eğitim düzeyi olmasa, düşük olsa bile farkında... Ve bir ara gerçekten ‘kocamdır döver de sever’ de şeyi de vardı. İşte onun falan kırılması anlamında medyanın gerçekten olumlu katkıları var...” diyerek kadınların şiddet konusunda medyadaki içeriklerle bilinçlendiklerini dile getirirken, şiddete uğrayan kadınların artık şiddete uğradıkları zaman nasıl bir yol izleyebilecekleri konusunda medyada öğretici bilgiler sunulduğunu belirtmiştir.

Ayrıca kişilerin en fazla aklında kalan olaylara bakıldığında iki olay belirgin bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Bunlardan hem Özgecan Aslan cinayeti hem de Münevver Karabulut cinayetlerine bakıldığında ikisinin de oldukça sansasyonel olaylar oldukları göze çıkmaktadır. İşlenen cinayetteki vahşilik öne çıkarken, bu cinayetlerdeki ortak nokta öldürülen kişilerin genç yaşta olmalarıdır. Özgecan Aslan Cinayeti haberinin gündemde geniş yer kaplaması, kadınların dışarı çıkmalarına büyük bir engel ve korku sebebi olmuştur.

3.3. Medyadaki Kadın Şiddeti ve Kadın Cinayeti Haberlerinin Boşanma Sürecine Etkisi

Evliliği süresince eşinden şiddet gören veya boşanma türü çekişmeli olan görüşmeciler, evliliğinde şiddet görmeyenlere göre medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti içeriklerinden boşanma süreçlerinde daha fazla etkilenmişlerdir. Boşanma türü çekişmeli olan ve evliliğinde şiddet gören, 34 yaşındaki K5, “Herkesi korkuttuğu gibi beni de korkutmuştu. Acaba boşanmak isteyince kocam beni öldürür mü? Acaba benim de cinayet haberim bir gün televizyonda yayınlanır mı? gibisinden düşünmedim dersem yalan olur. Ama televizyondaki kadın programlarında olsun haberlerde dizilerde olsun boşanmayı başarmış başarılı kadınlar görünce benim de kendime olan güvenim epeyce arttı. Benim neyim eksik ben niye boşanamayayım gibisinden düşüncelere kapıldım” ifadelerinde bulunmuştur. Boşanma kararı alma sürecinde medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti içeriklerinden fazlaca etkilendiğini ifade ederken, aynı zamanda medyada gördüğü boşanmış ve hayatını başarılı bir şekilde idame ettiren kadınları kendine örnek alarak, boşanma kararı aldığını belirtmiştir. Boşanma kararı alması sürecinde öncelikle medyanın olumsuz etkisinde kalan katılımcı daha sonrasında ise medyadaki olumlu örnekleri kendine model alarak boşanma kararını almıştır. Benzer bir şekilde evliliğinde şiddet gören 36 yaşındaki K9 “Medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberleri boşanma sürecimi hızlandırdı. Çünkü korkmaya başlamıştım. Artık tedirgindim. Ailesi de tehdit ediyordu kezzap dökmek, ne bileyim farklı bir şey. Dedim ya zaten korkumdan karakola müracaat ediyorum ama yapılan bir şey yok karşı taraf cezai bir şey almıyor. Sadece belli bir süreliğine uzaklaştırma o kadar. Bu onları durduruyor mu? Hayır. Uzaklaştırma bittiği anda yeniden tehditler, yeniden tekrar farklı şeylere başvuruyorlar.” medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti içeriklerinin boşanma sürecini hızlandıran etkisi olduğunu dile getirirken, bu süreçte çok fazla korku ve kaygı yaşadığından bahsetmiştir. Yine benzer şekilde eşinden şiddet gören, 3 çocuk annesi olan

K10, “*Ee baya etkiledi tabii haliyle. Dediğim gibi bende eşimden şiddet gören bi kadını. Medyada da hep eşinden şiddet gören, kocasının katlettiği kadınları görüyorsun. Bende mi bir gün bu kadınlardan olucam diye düşünmeden edemiyor insan. Belki de en kötüsü de benim 3 çocuğum var. Çocuklarıma da şiddet uyguladığında ya da çocuklarım bana şiddet uyguladığına şahit olduklarında düşünürdüm. Diyorlar şimdi televizyonlarda bas bas. Çocuklar ana-babalarından ne görürlerse onu yapıyorlar diye. Bende düşünüyordum. Belki benim çocuklarımda büyüyüp birinin canını yakacaklar diye. Belki de en kötüsü buydu. Bu benim boşanma kararı almamda etkili olan durumlardan biriydi.*” ifadesiyle medyada kocasından şiddet gören kadınların yine kocaları tarafından öldürülmeleri haberlerini görmesinin boşanma sürecini etkilediğini ifade etmiştir.

Evliliğinde fiziksel şiddet yaşamamış olan görüşmeciler boşanma sürecinde medyadaki kadın şiddeti ve cinayetleri içeriklerinin etkisini daha az hissettiklerini belirtmişlerdir. Yine aynı şekilde boşanma türü anlaşmalı olan görüşmeciler medyadaki şiddet içeriklerinin boşanma sürecine etkisinin olmadığını belirtirken, çekişmeli boşanma yaşayan görüşmeciler ise bu süreçte daha fazla kaygılı olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılardan bazıları da medyadaki kadın şiddeti ve cinayetleri yeniden evlilik hakkındaki düşüncelerini paylaşmışlardır. Örneğin; öğretmen olan 46 yaşındaki K4: “*Tabii ki yeni evlilikte insan biraz daha ürüyor süreç oldukça zor bir süreç o sürecin içerisinde yine aynı şeyleri yaşayabileceğini düşünüyor ve özellikle de o kadın cinayetleri kadına yönelik şiddet haberleri duydukça erkeklerin erkeklere karşı olan güvensizlik insanlar ön plana çıkıyor. O yüzden yeniden evlilik fikrini çok çok daha geriye atabiliyoruz.*” şeklinde cevap vermiştir. Benzer olarak tıbbi sekreter olan 34 yaşındaki K12: “*En başında güven problemi yaşıyorsun zaten bunları gördükçe insanlara güvenin azalıyor. Ki zaten ikinci bir evlilik yapacaksın Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer boşanan insanlar da üfleyerek bile yiyemiyor yemiyor zaten ki bu cinayetler olaylar da ikinci evliliği düşünmeden olumsuz etki yaratıyor tabii ki. Yani geri plana atıyorsunuz evliliği.*” şeklinde cevaplamıştır. K4 ve K12, hayatlarında bir dönem psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalmışlardır. Aynı şekilde şiddete maruz kalan katılımcılar, medyadaki bu haberlerden olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Şiddete maruz kaldıkları ve medyadaki bu haberleri gördüklerinden dolayı medyanın güven problemi yarattığını belirtmişlerdir. Bu yüzden de yeniden evlilik fikrini daha geri planda kaldığı görülmektedir.

Son olarak kadınlardan konu hakkındaki önerileri istendiğinde genel olarak; Katılımcılar, kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerinin bilinçlendirmek için yayınlanması gerektiğini ancak haberin sunuluş diline dikkat edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar yaptırımları yeterli bulmayıp- cezaların caydırıcı olması gerekliliğini savunmaktadırlar. Medyanın da bu konuda cezaları ön plana çıkarması gerektiği belirtilmiştir. Örneğin psikolojik şiddet gören 37 yaşındaki K3: “*Bunların örnek teşkil etmemesi için medyanın ayrıntılardan kaçınması gerektiğini, bu olaylardan hüküm verilirken indirim yapılmaması gerektiğini düşünüyorum. Medya bu tarz haberleri verirken alması gereken cezaların da üzerinde durmalı. O da kısa giymesiydi bu saat dışarıda ne işi vardı gibi yorumların ülke gündeminde tutulmamasına dikkat edilmeli. Aslında bir de kadına yönelik şiddetin olumsuzluklarını gösteren bir kamu spotu çekmeleri toplumun biraz daha bilinçlenmesini sağlayabilir.*” şeklinde pek çok kadına benzer olan görüşünü dile getirmiştir.

4. Tartışma ve Sonuç

Boşanmış kadınların yarısından fazlasının kendi rızası ile evlendiği görülmektedir. Kendi rızası dışında evlenenler ise bir takım ailevi ve ekonomik gerekçeler nedeniyle evlendiklerini ve bu ilişkilerinde başta duygusal zayıflık olmak üzere bazı sorunlar yaşamışlardır. Konu hakkında TÜİK’ in yaptığı Aile Yapısı Araştırmasına (2016) göre evlilik deneyimi olan bireylerin eş seçimini nasıl yaptıkları incelendiğinde; ülke genelinde ilk evliliklerin %47,8’inin görücü usulü ve kendi rızası ile %12,1’inin ise görücü usulü ve kendi görüşü sorulmadan aile kararıyla gerçekleştiği görülmektedir.

Eşini kendi kararı ve ailesinin rızası ile seçenlerin oranı %30,2, kendi kararı ve ailesinin rızası dışında evlenenlerin oranı %2,5, kaçma/kaçırılma ile evlenenlerin oranı ise %7 olduğu görülmektedir.

Çalışmadaki kadınlar, boşanma sebeplerini çeşitli gerekçelere bağlasa da genel olarak; çevre etkisi (yakın akrana müdahalesi), ekonomik sıkıntılar, şiddet, kötü alışkanlıklar, iletişim eksikliği, sevgi ve saygının azalması, farklı yaşam tarzları, ilgisizlik ve aldatılma karşımıza çıkmaktadır. Kayma-Güneş (2007: 21-28) tarafından yapılan bir çalışmada da sayılanlara benzer nedenler ileri sürülmüştür. Bunlar sırasıyla; iletişim yetersizliği, aile içi şiddet, aldatma, eşlerin ailesi ile olan aşlaşmazlıklar, cinsel hayatta yaşanan sorunlar, madde bağımlılığı, ekonomik sorunlardır. Aynı çalışmada cinsiyete göre bakıldığında ise kadınlar, en fazla şiddet etmenini gösterirken erkekler, iletişim yetersizliklerini sebep olarak göstermişlerdir.

Çalışmadaki katılımcıların yarısından fazlası, yeniden evlilik fikrine olumlu bakmaktadır. Çünkü yeniden sevmek ve yalnız kalmamak düşüncesindedirler. Kadınlar şiddeti genellikle, erkek tarafından kadına yöneltilen bir olgu olarak değerlendirmektedirler. Çalışmadaki kadınların çoğunluğu, fiziksel şiddet de dâhil şiddetin pek çok türünü (cinsel, psikolojik, ekonomik) deneyimlemişlerdir. Ancak çocukları için sessiz kaldıkları görülmektedir. Uçan (2007: 38)'ın boşanma sürecinde kriz merkezine başvuran kadınların retrospektif olarak değerlendirdiği bir çalışmada da benzer şekilde kadınların çoğunun, boşanma sürecinde başta fiziksel olmak üzere şiddetin pek çok türüne maruz kaldığı ve özellikle çocukları için sessiz kalıp, kimi zaman boşanma fikrini erteleme durumunda kaldıkları görülmektedir.

Yapılan görüşmeler sonucunda kadınların medyanın aileye ve evlilik birliğine daha çok olumsuz etkisinin olduğunu, çünkü aile içi iletişim sorunlarına sebebiyet verdiğine değinmişlerdir. Bazı katılımcılar, evlilik sürecinde medyanın etkisinde kaldığını, bazıları ise medyanın o dönemde yaygın olmamasından dolayı medya etkisinde kalmadığını belirtmişlerdir. Çalışmada, evliliğinde şiddet gören veya çekişmeli boşanan kadınların şiddet görmeyen veya anlaşmalı boşanan kadınlara göre medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti haberlerinden daha fazla etkilendiği gözlemlenmiştir. Katılımcılar medyadaki şiddet ve cinayete dayalı haberlerin şiddeti normalleştirdiğini, örnek-özendirici etkisi olduğunu, medya dilinin yanlış kullanıldığını ve haberin detaylarına vurgu yapıldığı halde yaptırımlara vurgu yapılmadığını düşünmektedir. Palabıyıkoglu (1997: 124) da çalışmada benzer şekilde medyadaki haberlerin sunum şeklinin önemine dikkat çekerek, şiddetin normal bir olgu olarak sunulmasının, örnek alınmasına sebebiyet verebileceğini belirtmiştir. Fakat bazı katılımcılar ise, medyanın, maruz kaldığı kötü muamele karşısında nasıl davranılması gerektiği ve haklarını nasıl koruyabileceği konusunda bilinçlendirici ve farkındalık kazandırıcı yönüne işaret etmiştir. Ancak genel olarak katılımcılar, kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerinin medyada normalleştirilmesinden ve bu haberlerin örnek teşkil edecek şekilde sunulmasından rahatsız olduklarını dile getirmişlerdir. Üzerinde en çok durulan konu ise medyada kadına yönelik suçlayıcı medya dilidir. Katılımcılar bir zamanlar gündemde olan Özgecan Aslan ve Münevver Karabulut olaylarından fazlaca etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılar genel olarak medyanın boşanmaya etkisi olduğunu düşünmektedir. Bu çalışmadaki bulguya benzer şekilde Doğan (2016)'ın yaptığı çalışmada katılımcıların %58,7'i eşlerin boşanma kararı almalarında medyanın etkili olduğunu değinmiştir. Boşanmış kadınların medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerine yönelik görüşleri ve kendilerini nasıl etkilediğini araştıran bu çalışmada kadınlar, medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti haberlerinin genel olarak aile içi iletişimin kopmasına neden olduğunu, medyadaki olayları örnek alınabilme yoluyla taklit edilebilir oluşunun, kendilerinde endişeye neden olduğunu belirtmişlerdir. Bu haberlerin onları ürküttüğü gibi bazılarının tedirgin olmasına sebebiyet verdiği ve eski eşlerinin böyle bir şey yapip yapmayacaklarını düşündürdüğü görülmektedir. Bu haberlerdeki gibi olayların kendi hayatlarında da yaşanma ihtimali boşanma sürecinde kadınları etkilemiştir. Bazıları bu tarz haberler aracılığıyla

boşanma sürecini hızlandırmışlardır. Zira medyada gördükleri korkunç haberlerin öznesi durumuna düşmekten korktukları için boşanmayı bir nevi kurtuluş olarak değerlendirmişlerdir. Ayrıca medyada boşanma sonrası daha güçlü olan kadın imajına özenerek kendilerinde de boşanma isteği oluştuğu görülmektedir. Medyadaki bu tarz haberlerin olayları ayrıntılarına kadar anlatması nedeniyle suçun ön plana çıktığına ve bu haberlerin eşlerini etkileyebileceğinden duyulan endişeye atıfta bulunulmuştur. Benzer görüş Gökulu ve Hosta (2013: 1846) tarafından da savunulmuş ve medyadaki kadın şiddeti ve cinayeti haberlerinin detaylı bir şekilde ele alınmasının sakıncalı olduğu değinmiştir. Ayrıca fazlaca duygusal ve şiddet içeren bir dil kullanımı yoluyla toplumun dikkatinin çekildiğine vurgu yapmıştır. Yine kadınların da belirttiği üzere suçludan ziyade kadından bahsedilmesi de bir sorun olarak değerlendirilebilir. Görgün- Baran vd. (2017: 123) da medyada daha çok bu tarz haberlerde kadının ele alındığı ve ona “kurban” imajı oluşturulduğuna değinerek suçu işleyen kimseye yönelik tutumların yeterince değinilmediğine atıfta bulunmuştur.

Çalışmadaki boşanmış kadınlar, medyadaki kadına yönelik şiddet ve cinayet haberlerinden dolayı güven problemleri yaşadıklarını, korktuklarını ve bunun da ikinci bir evliliği olumsuz etkilediğini vurgulamışlardır. Ayrıca kadınlar, kadına şiddet ve kadın cinayeti haberlerini yönelik bir takım önerilerde bulunmuşlardır. Öncelikle yaptırımları yeterli olmadığını, cezaların artırılması gerektiğini, medyadaki bu haberlerin yanında cezalarının da gündemde çokça tutulması gerektiği vurgulanmıştır.

KAYNAKÇA

- Aktaş, Ö. (2011). *Boşanma nedenleri ve karşılaşılan güçlükler*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Eğitim ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Arıkan, Ç. (1996). *Halkın boşanmaya ilişkin tutumları araştırması*. (Ed: Mustafa Turğut), Ankara: Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları.
- Aykara, A. (2015). *Zihinsel engelli kardeşe sahip bireylerin yaşantılarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bulut, M. (2008). “Kadınlarda boşanma ve kültür ilişkisi.” *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 19(2): 111-118.
- Can, Y. ve Aksu, N. B. (2016). “Boşanma sürecinde ve sonrasında kadın.” *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (58): 888-902.
- Çetin, İ. (2015). “Defining recent femicide in modern turkey: revolt killing.” *Journal of International Womens Studies*, 16(2): 346-360.
- Dişsiz, M. ve Hotun Şahin, N. (2008). “Evrensel bir kadın sağlığı sorunu: kadına yönelik şiddet.” *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 1(1): 51- 58.
- Doğanay, Ü. ve Kara, İ. (2011). “Tecavüzün münferit bir olay olarak çerçevelenmesi: yazılı basında pippa bacca haberleri.” *İletişim Araştırmaları Dergisi*. 9 (1-2): 73-99.
- Dursun, Ç. (2010). “Kadına yönelik şiddet karşısında haber etiği.” *Fe Dergisi*. 2(1): 19-32.
- Gökulu, G. ve Hosta, N. (2013). “Basında kadına yönelik şiddet haberlerinin analizi: hürriyet, sabah ve posta gazeteleri (2005-2008).” *International Journal of Social Science*, 6(2)1: 829-1850.
- Görgün-Baran, A., Tuba-Sarıtaş, C. ve Şahin-Kütük, B. (2017). “Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin içerik ve sunum açısından analizi: beyazgazete.com örneği.” *Sosyoloji Konferansları*, 1(55): 107-132.

- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D. ve Altıntaş, M. (2012). "Bir kısır döngü olarak şiddet." *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1): 112-137.
- Günindi Ersöz, A. (2011). "Türkiye'de boşanma olgusu ve kadına yönelik aile içi şiddete olgusu üzerine bir değerlendirme." *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, (43): 249-264.
- Hamamcı, Z., Buğa, A. ve Duran, Ş. (2011). "Üniversite öğrencilerinin evlilik yaşantısı ile ilgili bilgi kaynaklarının ve evlilik öncesi eğitim ihtiyaçlarının incelenmesi." *Aile ve Toplum Dergisi*, 12(7)26: 33-50.
- Kadın Cinayetleri Platformu (2015), Kadın cinayetleri acil eylem planı, Ankara.
- Kayma-Güneş, D. (2007). *Boşanma sürecindeki eşlerin aile içi ilişkileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, Ö. ve Yeşil, R. (2011). "Medya ve televizyon okuryazarlık düzeyleri ölçeği geçerlilik ve güvenilirlik çalışması." *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(2): 110-126.
- Köse, A. (2010). "Türk basınında kadın: 2010 Türkiye'sinde sosyal haklar açısından kadınların temsili." *Sosyal Haklar Uluslararası Sempozyumu*. S.401-418.
- Palabıyıkoglu, R. (1997). "Medya ve şiddet." *Kriz Dergisi*, 2(5): 123-126.
- Sancaklı, D. (2014). *Boşanmış annelerin ve çocukların boşanma sürecine ilişkin yaşantıları*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Serdar Tekeli, E. (2016). "Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi bağlamında medya etiğini yeniden tartışmak: habertürk gazetesi örneği." *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1): 129-142.
- Seven, M., Karabal, B., Uludağ, B., Keleş, M. N., Kafaoğlu, M., Top, S. ve İder, B. (2015). "Gazetelerde haber olan kadın cinayetlerinin incelenmesi." *KASHED*, 2(2): 71-83.
- Stewart, D. ve Robinson, G. E. (1998). "A review of domestic violence and women's mental health." *Archives of Women's Mental Health*, 1(2): 83-89.
- Sucu, İ. (2007). *Boşanmış kadınların boşanma nedenleri ve boşanma sonrası toplumsal kabulleri: Sakarya ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Tekin, H. H. (2012). "Nitel araştırma yönteminin bir veri toplama tekniği olarak derinlemesine görüşme." *Sosyoloji Dergisi*, 3(13): 101-116.
- Tutar, H. (2014). "İşyerinde psikolojik şiddet sarmalı: nedenleri ve sonuçları." *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2): 101-128.
- TÜİK (2016). Aile yapısı araştırması.
- Uçan, Ö. (2007). "Boşanma sürecinde kriz merkezine başvuran kadınların retrospektif olarak değerlendirilmesi." *Klinik Psikiyatri*, (10): 38-45.
- Ünaldı, H. (2012). Kadına yönelik şiddette medyanın dili. (Ş. Dolunay, Y. Sıtkı, K. Talat ve K. Hasan içinde, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan) (Cilt 1, s. 234-241). Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.
- Yavuzer, H. (2014). *Evlilik okulu: evlilikte kişilerarası ilişkiler ve iletişim becerileri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

-
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 8. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2004). “Türkiye’de boşanma ve sebepleri.” *Bilig Dergisi*. s.60-79.
- Yılmaz, M. (2011). *Türkiye’de boşanma olgusu ve gaziantep üzerine bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Gaziantep.